

Een belangrijk gevolg van deze wet was echter wel, dat Kuyper een sprong voorwaarts kon maken in de organisatie van zijn achterban. De ARP bestond nog maar net, maar Kuyper had het wel voor elkaar gekregen 300 000 orthodoxe handtekeningen te verzamelen die op 3 augustus 1878 aan Willem III werden aangeboden.¹⁵ Het lukte hem dus de kleine luyden te mobiliseren. Uitgangspunt hierbij was de tegenstelling tussen een gelovige en een ongelovige levensstijl. Deze
 28 *antithese*, zoals Kuyper het noemde, doortrok alle gebieden van het leven: in de politiek, in het werk en in het onderwijs was de tegenstelling tussen een gelovige en een ongelovige grondhouding beslissend in die zin dat alleen de gelovige invalshoek een juist perspectief op de zaken bood. De Rooy verbaast zich erover dat deze tactiek van Kuyper werkte: het had meer voor de hand gelegen om sociale tegenstellingen te gebruiken om een achterban te creëren.¹⁶ In principe had hij nu een volksdeel achter zich, dat niet uit één sociale klasse bestond, maar een verticale sociaal-economische structuur had: alle orthodoxen, van Drentse turfsteker tot Haagse aristocraat, werden onder één noemer gebracht. Net als bij de overige volksdelen (zoals de rooms-katholieken of socialisten) zouden binnen deze zuil in opkomst eigen organisaties ontstaan: eigen vakverenigingen, eigen scholen, eigen winkels en zelfs eigen universiteiten.

DE OPRICHTING VAN DE VU

Eind 1877 was Kuyper in Amsterdam betrokken geweest bij het besluit om zelf een universiteit op te richten. Hierover werd maandelijks vergaderd door hem en een aantal andere heren. Deze eigen onderwijsinstelling zou een dam moeten opwerpen tegen het moderne denken dat de rijksuniversiteiten in z'n greep had gekregen. De negentiende eeuw stond immers bol van het vertrouwen in het kunnen van wetenschap en techniek, en met betrekking tot het geloof had de wetenschap nieuwe gezichtspunten opgeleverd: de archeologie en bijbelwetenschap bekritiseerden traditionele opvattingen over de Bijbel en haar ontstaan; wat het ontstaan van de mens en het leven op aarde betrof, was de samenleving 'onder de hypnose van het evolutie-dogma'¹⁷ gekomen.

Het feit dat ook in de theologie meer vertrouwen aan wetenschap-